

УДК 811.111'373.7

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.2\(41\).151366](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.2(41).151366)

ФУНКЦІЇ РЕЛІГІЙНОЇ ЛЕКСИКИ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ПРЕЗИДЕНТСЬКОМУ ДИСКУРСІ

Четайкіна В.В.

асистент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена вивченню функціонального аспекту релігійної лексики в американському президентському дискурсі. Роботу виконано в рамках комунікативно-функціональної наукової парадигми. Мета дослідження полягає в аналізі функціонування релігійної лексики в реалізації комунікативних стратегій і тактик в американському президентському дискурсі XXI століття. Розглянуто жанрові різновиди політичного дискурсу, зокрема, президентського дискурсу та його особливості. Виокремлено такі різновиди президентському дискурсі як ритуальний, орієнтаційний та агональний. Проаналізовано особливості використання релігійної лексики в інавгураційних промовах американських президентів, їх інтерв'ю та передвиборчих зверненнях XXI століття. Релігійна лексика у досліджених текстах представлена трьома групами, а саме: загально-релігійною лексикою, біблеїзмами та цитатами із Біблії. Найбільш репрезентативною групою є загально-релігійна лексика, зокрема, такі лексичні одиниці: God, Creator, Bible, Scripture. Розглянуто функції релігійної лексики в реалізації стратегій і тактик в американському президентському дискурсі. Найбільша кількість досліджених випадків вживання релігійної лексики слугує для реалізації стратегії формування емоційного настрою адресата (35 %) через тактики врахування його ціннісних орієнтирів та єднання; стратегії самопрезентації (30 %) через тактики отождолення, опонування та солідаризації; аргументативної стратегії (20 %) через тактики обґрунтованих оцінок та контрастивного аналізу; агітаційної стратегії (10%) через тактику заклику; інформаційно-інтерпретаційної стратегії (5%) через тактики визнання існування проблеми та акцентування позитивної інформації.

Ключові слова: релігійна лексика, біблеїзм, президентський дискурс, інавгураційна промова.

ФУНКЦИИ РЕЛИГИОЗНОЙ ЛЕКСИКИ В АМЕРИКАНСКОМ ПРЕЗИДЕНТСКОМ ДИСКУРСЕ

Четайкина В.В.

ассистент,

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Статья посвящена изучению функционального аспекта религиозной лексики в американском президентском дискурсе. Работа выполнена в рамках коммуникативно-функциональной научной парадигмы. Цель исследования заключается в анализе функционирования религиозной лексики в реализации коммуникативных стратегий и тактик в американском президентском дискурсе XXI века. Рассмотрены жанровые разновидности политического дискурса, в частности, президентский дискурс и его особенности. Выделены следующие разновидности президентского дискурса: ритуальный, ориентационный и агональный. Проанализированы особенности использования религиозной лексики в инаугурационных речах американских президентов, их интервью и предвыборных обращениях XXI века. Религиозная лексика в исследованных текстах представлена тремя группами, а именно: обще-религиозной лексикой, библеизмами и цитатами из Библии. Наиболее репрезентативной группой является обще-религиозная лексика, в частности, такие лексические единицы: God, Creator, Bible, Scripture. Рассмотрены функции религиозной лексики в реализации стратегий и тактик в американском президентском дискурсе. Наибольшее количество исследованных случаев употребления религиозной лексики

служит для реализации стратегии формирования эмоционального настроения адресата (35%) через тактики учета его ценностных ориентиров и единения; стратегии самопрезентации (30%) через тактики отождествления, оппонирования и солидаризации; аргументативной стратегии (20%) через тактики обоснованных оценок и контрастивно-го анализа; агитационной стратегии через тактику призыва (10%); информационно-интерпретационной стратегии (5%) через тактики признания существования проблемы и акцентирования положительной информации.

Ключевые слова: религиозная лексика, библеизм, президентский дискурс, инаугурационное обращение.

FUNCTIONS OF RELIGIOUS VOCABULARY IN AMERICAN PRESIDENTIAL DISCOURSE

Chetaykina V.

assistant,

Ivan Franko National University of Lviv

The article is dedicated to the study of the functional aspect of religious vocabulary in the American presidential discourse. The work is carried out within the framework of a communicative-functional scientific paradigm. The purpose of the study is to analyze the functioning of religious vocabulary in the implementation of communicative strategies and tactics in the American presidential discourse of the twenty-first century. The genre types of political discourse are considered, in particular, the presidential discourse and its features. The following types of presidential discourse are singled out as ritual, orientational and agonistic. The features of the use of religious vocabulary in the inaugural speeches of American presidents, their interviews and pre-election appeals of the 21st century are analyzed. Religious vocabulary in the investigated texts is represented by three groups, namely: general religious vocabulary, biblical words, and quotations from the Bible. The most representative group is the general-religious vocabulary, in particular, the following lexical units: God, Creator, Bible, Scripture. The functions of religious vocabulary in the implementation of strategies and tactics in the American presidential discourse are considered. The largest number of investigated lexical units belonging to religious vocabulary serves to implement the strategy of forming the emotional mood of the addressee (35%) through the tactics of taking into account his value orientations and unity; self-presentation strategy (30%) through tactics of identification, opposition and solidarity; argumentative strategy (20%) through tactics of validated assessments and contrastive analysis; agitation strategy through appeal tactics (10%); information-interpretation strategy (5%) through the tactics of recognizing the existence of the problem and emphasizing positive information.

Key words: religious vocabulary, biblical word, presidential discourse, inaugural speech.

Вступ

Одним із завдань комунікативно-функціональної наукової парадигми є аналіз людського чинника в мові, діяльній та телеологічній поведінки мовної системи в комунікативному середовищі. В межах цього підходу мова розглядається як знаряддя досягнення людиною успіху, оптимізації інтерактивних відношень мовців у комунікативній ситуації, дискурсі (Селіванова 2008). Останній визначається як зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та ін. факторами; мовлення, яке розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей та механізмах їхньої свідомості (когнітивних процесах) (ЛЭС).

У сучасному мовознавстві виокремлюють такі типи дискурсу: особистісно-орієнтований (персональний) та статусно-орієнтований (інституціональний).

В персональному дискурсі мовець виступає як особистість зі всім багатством свого внутрішнього світу, а в інституціональному – як представник певного соціального інституту (Карасик 1992; Слышкин 2000).

Одним із видів інституціонального дискурсу є політичний дискурс, який В. А. Маслова визначає як вербальну комунікацію у певному соціально-психологічному контексті, в якому відправник та адресат набувають певні соціальні ролі згідно їхньої участі у політичному житті, яке і є предметом комунікації (Маслова 2008). Важливе місце у політичній комунікації займає президентський дискурс. Президент є Главою держави, гарантом національної стабільності та добробуту, і тому його мовленнєва діяльність спрямована на підтримання його високого статусу та виконання покладених на нього обов'язків перед суспільством (Почепцов 2008: 5-6). Політичний дискурс загалом і президентський зокрема підпорядковані певним комунікативним стратегіям, які, вслід за О.О. Селівановою, визначаємо як складники евристичної інтенційної програми планування дискурсу, його проведення й керування ним із метою досягнення кооперативного результату, ефективності інформаційного обміну та впливу (Селіванова 2008: 607). В свою чергу, будь-яка комунікативна стратегія реалізується в комунікативних тактиках – підпорядкованих комунікативній стратегії конкретних способах здійснення інтенційно-стратегічної програми комунікації (там саме, 609), тобто у виборі і послідовності мовленнєвих дій у межах певної комунікативної стратегії (Паршина 2005: 10).

О.Н. Паршина виокремлює наступні комунікативні стратегії: самопрезентація, дискредитація, маніпуляція, самозахист, інформаційно-інтерпретаційна, формування емоційного настрою адресата, аргументативна стратегія, агітація (Паршина 2005). Кожна з цих стратегій представлена низкою тактик, на яких ми зупинимось більш детально у розгляді конкретних прикладів.

Мета даної розвідки полягає в аналізі функціонування релігійної лексики в реалізації комунікативних стратегій і тактик в американському президентському дискурсі XXI століття.

Результати та обговорення

У сучасному мовознавстві виокремлюють такі жанри президентського дискурсу США як ритуальний, орієнтаційний та агональний. До ритуальних жанрів належить, зокрема, інавгураційне звернення президента до нації (*Inaugural Address*); інтерв'ю (*Presidential Briefing*) – до орієнтаційного різновиду, а передвиборчі звернення – до агонального жанру.

Релігійна лексика у досліджених текстах представлена трьома групами, а саме: загально-релігійною лексикою, біблеїзмами та цитатами із Біблії.

Насамперед, відзначимо широке вживання номінативної одиниці *God* у досліджених промовах (20 випадків) та її синонімів *Almighty being* (1), *Creator* (2), *Author* (1).

Характерною рисою досліджених інавгураційних промов є звернення до Бога за підтримкою та благословенням, яке зазвичай зустрічається наприкінці промови. Наведемо декілька прикладів:

“Let it be said by our children’s children that when we were tested we refused

*to let this journey end, that we did not turn back nor did we falter; and with eyes fixed on the horizon and **God's** grace upon us, we carried forth that great gift of freedom and delivered it safely to future generations. Thank you. God bless you. And God bless the United States of America*" (В.Obama, 2009).

А наступний вислів за останні десятиліття став клішованим та слугує завершальною фразою всіх інавгураційних промов:

"God bless you all, and God bless America" (George W. Bush, 2001).

На нашу думку, у даних випадках реалізується *стратегія самопрезентації* за допомогою *тактики ототожнення*. Президент ототожнює себе із проповідником.

Іноді лексична одиниця *God* зустрічається у цитатах інших політиків, які новообрані президенти використовують у своїх промовах, аби показати, що й вони є послідовниками принципів та засад американського суспільства. Так, наприклад, Джордж Буш у 2005 році, звертаючись до режимів, які, на його думку, знаходяться поза законом, цитує слова Абрахама Лінкольна, який у свій час зазначав, що ті, хто заперечують свободу, її не заслуговують, і що справедливий Господь надовго їм цю свободу не залишить:

*"The rulers of outlaw regimes can know that we still believe as Abraham Lincoln did: «Those who deny freedom to others deserve it not for themselves; and, under the rule of a just **God**, cannot long retain it»"* (George W. Bush, 2005).

Наведений випадок є явищем вторинної комунікації, який допомагає президенту показати, що засади, на яких буде ґрунтуватися його зовнішня політика, мають довгу історію та є традиційними і визнаними всіма американцями. Отже, тут фіксуємо реалізацію *стратегії самопрезентації* через *тактику солідаризації*.

У цьому ж таки виступі президент Буш застосовує *аргументативну стратегію* через *тактику контрастивного аналізу* із використанням лексичної одиниці *God*. Зазначаючи, що Америка йде вперед до повної перемоги свободи, але не тому, що американці вважають себе обраним народом, оскільки Бог сам вирішує, кого обирати і яким шляхом йти:

"We go forward with complete confidence in the eventual triumph of freedom. Not because history runs on the wheels of inevitability; it is human choices that move events. Not because we consider ourselves a chosen nation; God moves and chooses as he wills" (George W. Bush, 2005).

Реалізацію *стратегії формування емоційного настрою адресата* через *тактику єднання* спостерігаємо в інавгураційній промові Барака Обами, в якій, президент, зокрема, зазначає, що свобода країни та рівність її мешканців, а також право на щастя – це дана Богом обіцянка:

*"The time has come to reaffirm our enduring spirit; to choose our better history; to carry forward that precious gift, that noble idea, passed on from generation to generation: the **God-given** promise that all are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness"* (Barack Obama, 2009). Ці слова водночас є аллюзією на Декларацію незалежності Сполучених Штатів підписану 1776 року в Америці – виданий Другим Контиентальним конгресом північноамериканських колоній Великої Британії документ, прийнятий 4 липня 1776 року.

Теза про те, що права людини даровані Богом, неодноразово зустрічається у інавгураційних промовах американських президентів. Власне Барак Обама повторив цю тезу у своїй другій інавгураційній промові, проте, розвинув її, зазначивши, що свобода – це дар Божий, проте, її забезпечення – це завдання людей на Землі:

*“For history tells us that while these truths may be self-evident, they’ve never been self-executing; that while freedom is a gift from **God**, it must be secured by His people here on Earth”* (Barack Obama, 2013).

Згодом, закликаючи Америку очолити рух до раціонального використання природних ресурсів, президент зазначає, власне вся планета надана людям Богом і що вони мають піклуватися про неї:

*“The path towards sustainable energy sources will be long and sometimes difficult. But America cannot resist this transition, we must lead it. We cannot cede to other nations the technology that will power new jobs and new industries, we must claim its promise. That’s how we will maintain our economic vitality and our national treasure -- our forests and waterways, our crop lands and snow-capped peaks. That is how we will preserve our planet, commanded to our care by **God**. That’s what will lend meaning to the creed our fathers once declared”* (Barack Obama, 2013).

Наступник Обами – президент Дональд Трамп – запевняє американців у тому, що вони захищені не лише військово та юридично, а найголовніше – вони знаходяться під захистом Господа:

*“We will be protected by the great men and women of our military and law enforcement and, most importantly, we are protected by **God**”* (Donald Trump, 2017).

Серед зафіксованих біблеїзмів у досліджених промовах відзначимо вислів *act of God*, який зустрічається у зверненні президента Буша у описові соціальних викликів тогочасної Америки. Президент зазначає, що його країна має дбати про нужденних громадян, які мають стати пріоритетом, а не проблемою, що знущання та забуття – це не Божі діла, а недостаток любові:

*“America, at its best, is compassionate. In the quiet of American conscience, we know that deep, persistent poverty is unworthy of our nation’s promise. Whatever our views of its cause, we can agree that children at risk are not at fault. Abandonment and abuse are not **acts of God**, they are failures of love. The proliferation of prisons, however necessary, is no substitute for hope and order in our souls. Where there is suffering, there is duty. Americans in need are not strangers, they are citizens, not problems, but priorities, and all of us are diminished when any are hopeless”* (George W. Bush, 2001).

У даному випадку, на наш погляд, реалізується *аргументативна стратегія* через тактику *контрастивного аналізу*.

Як бачимо, американські президенти красномовно вплітають біблійні алюзії у свої промови з прагматичною метою. Їхні звернення пронизані словами, фразеологічними одиницями із Біблії, іноді зустрічаються й **цитати**. Цікаві з погляду цитування Біблії є промови Президентів, де вони прямо посилаються на прецедентний текст – Біблію. Так, приміром президент Барак

Обама у своєму першому інавгураційному зверненні використовує рядки з Першого послання Апостола Павла до Коринтян, прямо посилаючись на Святе Письмо:

*“We remain a young nation, but **in the words of Scripture, the time has come to set aside childish things.** The time has come to reaffirm our enduring spirit; to choose our better history; to carry forward that precious gift, that noble idea, passed on from generation to generation: the God-given promise that all are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness. In reaffirming the greatness of our nation, we understand that greatness is never a given. It must be earned”* (Barack Obama, 2009).

Принагідно зазначимо, що Перше послання Апостола Павла до Коринтян є книгою Нового завіту, яка складається з чотирьох частин. В біблійному тексті Апостол Павло змальовує любов до ближнього і наголошує на тому, що впродовж усього свого життєвого шляху людина повинна керуватися цією чеснотою. У цьому посланні Апостол Павло зазначає, що, коли він був дитиною, він розмовляв та міркував як дитина; але коли він виріс, він відклав в сторону дитячі забавки:

1 Corinthians 13: 11, New Living Translation

“when I was a child, I spoke and thought and reasoned like a child. But when I grew up, I put away childish things”.

Цитуючи, хоч і у видозміненому вигляді, цей вислів, президент Обама пов'язує його із долею всієї країни: хоча Америка й молода держава, прийшов час відкинути дитячі забави та заново підтвердити велич країни, яку, на думку президента, потрібно заслужити. Тут бачимо реалізацію *агітаційної стратегії* через *тактику заклику*.

Ще одним цікавим прикладом трансформації поширеного біблійного вислову є рядки із першого інавгураційного звернення Барака Обами:

*“We remain the most prosperous, powerful nation on Earth. Our workers are no less productive than when this crisis began. Our minds are no less inventive, our goods and services no less needed than they were last week or last month or last year. Our capacity remains undiminished. But our time of standing pat, of protecting narrow interests and putting off unpleasant decisions – that time has surely passed. Starting today, **we must pick ourselves up, dust ourselves off, and begin again the work of remaking America.** For everywhere we look, there is work to be done”* (Barack Obama, 2009).

Джерелом цієї цитати є Книга від Пророка Ісаїї 52 : 2:

Shake thyself from the dust; arise and sit down, O Jerusalem: loose thyself from the bands of thy neck, O captive daughter of Zion.

Цими рядками Пророк Ісаїя закликає і надихає Богом обраний ізраїльський народ піднятися після глибокого морального занепаду, а також вигнання зі своєї землі асирійцями. Біблійну цитату Президент Барак Обама трансформує, вживаючи замість глибоко біблійного вислову *shake thyself from the dust* видозмінену біблійну фразу з тим самим образом праху *dust ourselves off*; замінює розмовне слово *arise* на слово такого ж регістру *pick up*. Цитуючи відому фразу Пророка Ісаїї, який згідно з Біблією намагався застерегти свій народ від гріховного падіння і моральної деградації

(вживаючи сучасні терміни), Президент США відповідно звертається до американського народу, вірячи, що добре відомий їм образ Пророка Ісаїї вплине на свідомість американців. Перед цим абзацом читаємо в тексті Президента ствердження величі Америки, однак з певним застереженням необхідності деяких змін і це застереження він висловлює, звертаючись до Біблії і Пророка Ісаїї.

Як і в попередньому випадку тут спостерігаємо реалізацію *агітаційної стратегії* через *тактику заклику*.

Серед трансформованих біблеїзмів відзначимо вживання *in God's image*, що зафіксовано як в першій, так і в другій інавгураційних промовах Джорджа Буша молодшого:

"Our unity, our union, is the serious work of leaders and citizens in every generation; and this is my solemn pledge, «I will work to build a single nation of justice and opportunity.» I know this is in our reach because we are guided by a power larger than ourselves who creates us equal in His image and we are confident in principles that unite and lead us onward" (George W. Bush, 2001).

"America's vital interests and our deepest beliefs are now one. From the day of our founding, we have proclaimed that every man and woman on this Earth has rights, and dignity and matchless value because they bear the image of the maker of heaven and Earth" (George W. Bush, 2005).

Як бачимо, в обох випадках президент вживає цей вислів у дещо зміненому вигляді, проте, у ідентичному значенні. Даний біблеїзм допомагає президенту наголосити на тому, що всі люди на землі є рівними, мають однакові права, гідність і цінність, оскільки вони створені за Господнім образом.

Президент Дональд Трамп також цитує у своїй інавгураційній промові Біблію, а саме – Псалтир – одну із Книг Старого Заповіту:

"The Bible tells us, "how good and pleasant it is when God's people live together in unity". We must speak our minds openly, debate our disagreements honestly, but always pursue solidarity" (Donald Trump, 2017).

Власне у Біблії цей вислів зустрічається у такому контексті:

Psalm 133:1 **New International Version (NIV)**

A song of ascents. Of David.

¹ How good and pleasant it is

when God's people live together in unity!

Вживання цього вислову допомагає Трампу розкрити його основну тезу у даному уривку його промови – президент закликає своїх співгромадян до єдності, солідарності. Таким чином, у даному випадку реалізується *стратегія формування емоційного настрою адресата* через *тактику єднання*.

В орієнтаційному різновиді президентського дискурсу дещо знижується рівень використання релігійної лексики. Це можна пояснити тим, що деякі різновиди цього дискурсу не є підготовленими, на відміну від інавгураційної промови. Розглянемо один із прикладів вживання цитати із Святого письма у одній із промов Дональда Трампа, яку він виголосив 15 лютого 2018 року у зв'язку зі стріляниною в одній зі шкіл Паркланда у штаті Флорида, внаслідок

якої загинуло 17 осіб. Звертаючись до народу у той трагічний момент, президент цитує Книгу царів – одну із частин Старого Завіту:

"In these moments of heartache and darkness, we hold on to God's word in scripture: "I have heard your prayer and seen your tears. I will heal you." We trust in that promise, and we hold fast to our fellow Americans in their time of sorrow" (American Rhetoric).

Президент наводить слова Бога про те, що він почув молитву, побачив сльози і обіцяє зцілити тих, хто цього потребує. Таким чином, у даному випадку реалізується стратегія формування емоційного настрою адресата через тактику врахування його ціннісних орієнтирів.

Серед цікавих прикладів використання релігійної лексики в агональному різновиді президентського дискурсу розглянемо цитату Дональда Трампа у його передвиборчій промові у Liberty University. Звертаючись до студентів цього університету, Трамп процитував рядки із другого послання до Коринтян апостола Павла *Where the spirit of the Lord is, there is liberty*. Очевидним задумом тодішнього кандидата в президенти було обіграти назву університету та створити певний емоційний настрій аудиторії, проте, він невірно прочитав назву послання, чим викликав неоднозначну реакцію:

"Then, he turned to quote Scripture. "Two Corinthians, 3:17," Mr. Trump said. The many students in attendance on Monday chuckled, as the standard reference to that chapter of Scripture is "Second Corinthians." But Mr. Trump was undeterred. "That's the whole ballgame. 'Where the spirit of the Lord is, there is liberty,'" he said, quoting the Bible. "And here there is liberty" (American Rhetoric).

Цей випадок ще раз підкреслює, що використання релігійної лексики, особливо біблеїзмів та цитат зі Святого письма є підготовленими елементами президентського дискурсу.

Висновки

Найбільша кількість досліджених випадків вживання релігійної лексики слугує для реалізації стратегії формування емоційного настрою адресата (35 %) через тактики врахування його ціннісних орієнтирів та єднання; стратегії самопрезентації (30 %) через тактики ототожнення, опонування та солідаризації; аргументативної стратегії (20 %) через тактики обґрунтованих оцінок та контрастивного аналізу; агітаційної стратегії (10%) через тактику заклику; інформаційно-інтерпретаційної стратегії (5%) через тактики визнання існування проблеми та акцентування позитивної інформації.

Перспективним напрямом подальших досліджень є аналіз функціонування релігійної лексики в американському президентському дискурсі у діахронії.

Список літератури

- Карасик В.И. Язык социального статуса. М.: ИЯЗ: Перемена, 1992. 329 с.
Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. И. Ярцева. Москва : Советская энциклопедия. 1990. 685 с.
Маслова В. А. Политический дискурс: языковые игры или игры в слова? // Политическая лингвистика. Вып. 1(24). Екатеринбург, 2008. С. 43-48
Паршина О.Н. Стратегии и тактики речевого поведения современной политической

- элиты России: дис. ... докт. филол. наук: 10.02.01. Саратов, 2005. 325 с.
- Почепцов, Г. Стратегические коммуникации: стратегические коммуникации в политике, бизнесе и государственном управлении. К.: Альтерпрес, 2008. 216 с.
- Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
- Слышкин Г.Г. Аксиология языковой личности и сфера наивной лингвистики // Социальная власть языка: сб. науч. тр. Воронеж, 2000. С. 87–90.
- American Rhetoric. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.americanrhetoric.com>

References

- Karasyk, V.I. (1992). Yazik sotsial'noho statusa. M. : IYAZ: Peremena.
- Linhvisticheskiy entsyklopedicheskiy slovar (1990). Moskva: Sovetskaja entsyklopediya.
- Maslova, V. A. (2008). Politycheskiy diskurs: yazykovie ihry ili ihry v slova? In Politycheskaja lnhvistyka. Vyp. 1 (24). Yekaterynburh, 43-48.
- Parshina, O.N. (2005). Strategii i taktiki rechevogo povedeniya sovremennoj politicheskoy elity Rossii: dis. ... dokt. filol. nauk: 10.02.01. Saratov.
- Pocheptsov, H. (2008). Stratehicheskie komunikatsiyi: stratehichni komunikatsiyi v polityke, biznese i gosudarstvennom upravlenii. K.: Al'terpres.
- Selivanova, O. (2008). Suchasna lnhvistyka: napriami ta problemi. Poltava: Dovkillya-K.
- Slyshkin, H.H. (2000). Aksiologia rechevoy lichnosti i sfera nayivnoy lnhvistyky. In Sotsialna vlast yazika. Voronezh, 87-90.
- American Rhetoric. Retrieved from: <http://www.americanrhetoric.com>

Стаття надійшла до редакції 25.09.2018 р.